Кофинансиран од Европската Унија

ЕВРОПСКА УНИЈА

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Кофинансиран и имплементиран од Советот на Европа

Сценарио за на час
Превенција на трговијата со деца од рана училишна возраст (I одделение)

Автор: д-р. Верица Стаменкова Трајкова

Скопје, март 2026

Овој едукативен материјал е изработен со финансиска поддршка на Европската унија и на Советот на Европа. Неговата содржина е единствена одговорност на авторот(ите). Изразените ставови во никој случај не може да се сметаат дека го одразуваат официјалното мислење на Европската унија или на Советот на Европа.

Посебна благодарност до Националната комисија за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција, до Бирото за развој на образованието и до Министерството за образование и наука за нивниот придонесот кон изработката на едукативниот материјал.

Дозволена е репродукција на извадоци (до 500 збора), освен за комерцијални цели сè додека интегритетот на текстот е сочуван, извадокот не се користи вон контекст, не се даваат нецелосни информации или генерално не се наведува читателот во погрешен правец во однос на природата, опсегот или содржината на текстот. Секогаш мора да се наведе изворниот текст на следниов начин, „© Совет на Европа, 2026“. Сите други барања во врска со репродукцијата/преводот на целиот или делови од документот, треба да се достават до Директоратот за комуникација, Совет на Европа (F-67075 Strasbourg Cedex или publishing@coe.int).

Целата друга кореспонденција во врска со оваа треба да се упати на Директоратот II, Avenue de l’Europe F-67075 Strasbourg Cedex, France,
Tel. +33 (0)3 88 41 20 00,
E-mail: Horizontal.Facility@coe.int

Насловна слика: Shutterstock
Илустрации: Сара Пренк

© Совет на Европа, март 2026 година. Сите права се задржани. Правата на користење ги има Европската Унија под одредени услови.

Сценарио за на час: Превенција на трговијата со деца од рана училишна возраст (I одделение)

Обработка на прикаската *„Пинокио„* од Карло Колоди – учење за доверба, ризик и заштита од злоупотреба и трговија со деца

Наставен предмет	Општество
Вид /категорија на наставен предмет	Задолжително
Одделение	I-во одделение
Тема/подрачје во наставна програма	• Заштита на правата на детето • Заштита на човекови права
Број на часови	Вкупно еден училишен час
Опрема и средства	• Прикаската „Пинокио“ • Аудио-визуелни помошни средства, прилагодени на возраста • Листови за цртање (незадолжително) • Фломастери, моливчиња во боја или восочни боички • Ножички (незадолжително, за сечење на цртежите) • Пластелин за моделирање на карактерите • Белешки за наставникот
Цели	**Општа цел** Да се поттикне разбирање, чувствителност и одговорност кај децата преку приказната *„Пинокио“*, со цел тие да развијат свесност за опасностите од манипулација и злоупотреба, да ја разберат важноста на довербата и искреноста и да научат **како да се заштитат себе си и другите од трговијата со деца и други злоупотреби**. **Посебни цели** Учениците: • Ја **разбираат содржината и пораката** на расказот *Пинокио.* • Ги **препознаваат добрите и лошите избори** што ги прави *„Пинокио„*- главниот лик.

	• Учат како **непослушноста и лековерноста можат лесно да ги доведат во опасност** децата. • Ја идентификуваат **улогата на совеста** како внатрешен глас што предупредува кога нешто не е правилно /опасно. • Ги поврзуваат пораките на приказната со **современи примери**: интернет ризици, лажни профили, врснички притисок, лага и предавство. • **Развиваат свест** за тоа дека секогаш можат да се обратат кај возрасен на кого му веруваат (наставник, родител). • Се поттикнати за **взаемна поддршка** и чувството на заедништво меѓу учениците.
Очекувани резултати	Учениците: • Ја сфаќаат разликата меѓу **довербата и наивноста/лековерноста**. • Развиваат **критичко размислување** – да не веруваат веднаш на сѐ што слушаат. • Ја **препознаваат манипулацијата, измамата, злоупотребата** од примерот на Пинокио. • Развиваат **емпатија (како е да се биде во кожата на другиот)** и разбираат како чувствата можат да помогнат да направиме правилен избор.
За време на наставата	Учениците: • **Објаснуваат** што значи доверба, како се гради и кога може да биде нарушена. • **Даваат конкретни примери** од приказната за тоа како Пинокио бил измамен, како реагирал и што научил. • **Изразуваат емоционални реакции** – како се чувствуваат кога некој ги лаже, кога прави грешка или кога добиваат прошка. • **Покажуваат разбирање за безбедно однесување** – како да се заштитат во реален и дигитален контекст.

	• Препознаваат кога им треба поддршка и каде може безбедно да ја побара.
Методологија / препорачани техники	• Разгледување на аудиовизуелни средства или читање на скратена верзија на приказната со анализа • Водена дискусија • Креативна работа (создавање на ликовите) • Игра на улоги
Оценување	**Област** — **Индикатори** Разбирање — Ги поврзува пораките од приказната со реални ситуации. Емоционална свесност — Ги препознава и изразува чувствата на ликовите. Креативност — Изработува цртежи, бои или игра со ликовите од приказната. Критичко мислење — Размислува што е вистина, што е измама. Рефлексија — Изразува што научил и како ќе го применува во животот.
Примена на сценариото	Наставникот кој ја спроведува оваа активност самостојно одлучува за изборот на активности во согласност со развојното ниво и социо-културен контекст на учениците.

Активност: Безбедна игра со Пинокио и пријателите (Водена од наставникот)

Цели:

- Да се разбере карактерот на Пинокио и темата на измама.
- Да се подготви теренот за разговор за измамата и манипулацијата.
- Децата учат за безбедни избори, верување во своите чувства и барање на помош од возрасни – додека се забавуваат правејќи ги и играјќи со ликовите од приказната.

Запознавање со ликовите! (5 мин.)

- На учениците им се покажуваат слики од секој лик.
- Кратко се објаснува кој е секој лик и што прави во приказната (пр.: „Пинокио се обидува да направи добри избори, но понекогаш прави грешки. Штурецот е неговата совест. Лисицата и Мачорот понекогаш се обидуваат да го измамат.“)

Направи свои ликови (15 мин.)

- Се создаваат ликови од материјали по избор на наставникот, користејќи пластелин, дадените цртежи на ликовите или учениците цртаат свои.
- Наставникот може да го користи ова време за да им прочита или раскаже скратена верзија на приказната, освен ако на учениците не им било зададено да се запознаат со приказната како домашна задача, користејќи аудиовизуелен материјал по избор на наставникот.

Одигрување на сцена: Што треба да направи Пинокио? (15 мин.)

- Се покануваат децата да ги користат своите ликови за кратки и едноставни сцени.

- Наставникот:

„Лисицата и Мачорот наидуваат на Пинокио, кој оди на училиште и го покануваат заедно да одат на некое забавно место.“

  - „Пинокио се прашува: *Дали да одам со нив*?“
  - „ Штурецот или некој друг лик може да каже: Б*иди внимателен! Прашај возрасен.“*
  - Наставникот го прашува класот: *„Што би можел да каже Пинокио*?“ (Се поттикнуваат децата да одговорат или да глумат: *„Не, ќе прашам возрасен од доверба*! “ – наставникот ја користи оваа прилика за да објасни што е возрасен од доверба.)

- Наставникот:

„Мачката и Лисицата му бараат на Пинокио да им ги даде парите за да заработи „лесни пари“, без никаков труд или работа.“

- Пинокио прашува: *„Што да правам? Дали да им ги дадам парите од мојот татко Ѓепето? Тој толку многу работи за да ги заработи. Можеби јас можам да му помогнам.“*
- Штурецот (или друг лик) може да каже: *„Внимавај! Ова звучи премногу убаво за да биде вистина. А што ако останеш без ништо? Што ќе му кажеш на Ѓепето?“*
- Наставникот прашува: *„Што би можел Пинокио да каже*?“ Охрабрете ги децата да одговорат или да глумат: *„Не, ќе му кажам на татко ми дека сакате да ми ги земете парите. Ќе му кажам сè на Ѓепето и ќе побарам негов совет.“*
- Ако некои деца кажат дека би им ги дале парите на измамниците, наставникот ја води дискусијата кон:
  „Мачката и Лисицата му ги зедоа парите на Пинокио и никогаш не ги вратија. Пинокио се прашува дали да му излаже на Ѓепето дека ги изгубил парите.“
- Потцртајте ја важноста на совеста (Штурецот), препознавањето на лагите и искреноста кон родителите. Барање помош. Ѓепето простува, но бара искреност.

Разговор и споделување (5 мин.)

- „Како се чувствуваше Пинокио кога го измамија?“
- „Кој му помага на Пинокио да прави добри избори?“
- „Кој може да ти помогне кога се чувствуваш исплашено или тажно?“

Завршен круг (3-5 мин.)

- Секое дете го покажува својот лик (цртеж или фигура) на останатите.
- Дополни ја оваа реченица: „Следниот пат кога ќе ми треба помош, ќе ја побарам од...?“
- Наставникот дава пријателска порака: „И ние како Пинокио, можеме да побараме помош и да ја користиме нашата добра совест кога не сме сигурни.“

Заклучок и применливост

Наставникот ги води учениците до заклучок:
„Пинокио направи многу грешки, но секогаш учеше од нив. Така и ние можеме да бидеме внимателни, но и храбри, кога некој се обидува да нè излаже. Денес ризиците не се само на улица – тие се и на интернет. Затоа треба да веруваме на својата совест, на родителите и на луѓето што нè сакаат.“

Дополнителни материјали
Прирачник за наставници и стручни соработници- Заштита на децата од трговијата со луѓе: што треба да направат училиштата? 1680a4368b
Едукативни и информативни материјали (летоци, илустрирани книги, видеа) Publications about Combatting Human Trafficking- Програмска канцеларија на Советот на Европа во Скопје
Прирачник за превенција и интервенција при насилство, злоупотреба и занемарување во училиштата priracnik-nastavnici-print.cdr

Предупредувачки знаци кај децата

- Нагли промени во однесување (повлеченост, страв).
- Чести изостанувања или избегнување училиште.
- Чести барања за отсуство поради болки во стомакот и сл.
- Раскажување приказни што укажуваат на контакт со непознати лица (во реалност или онлајн).
- Необјасниви подароци, пари или предмети.
- Видлива вознемиреност при разговор за безбедност или доверба.

📌 Овие знаци не значат нужно трговија со деца, но се сигнал дека детето е во ризик и треба дополнително внимание.

Контакти за помош

- **Министерство за внатрешни работи – 192 / 112**
- **Онлајн пријава** http://redbutton.mvr.gov.mk/
- **Центар за социјална работа**
- **Здружение на граѓани „Отворена порта/Ла Страда“ СОС 080011111**
- **Прва детска амбасада „Меѓаши„ +389 70390632**

ЛИСИЦАТА

ЃЕПЕТО

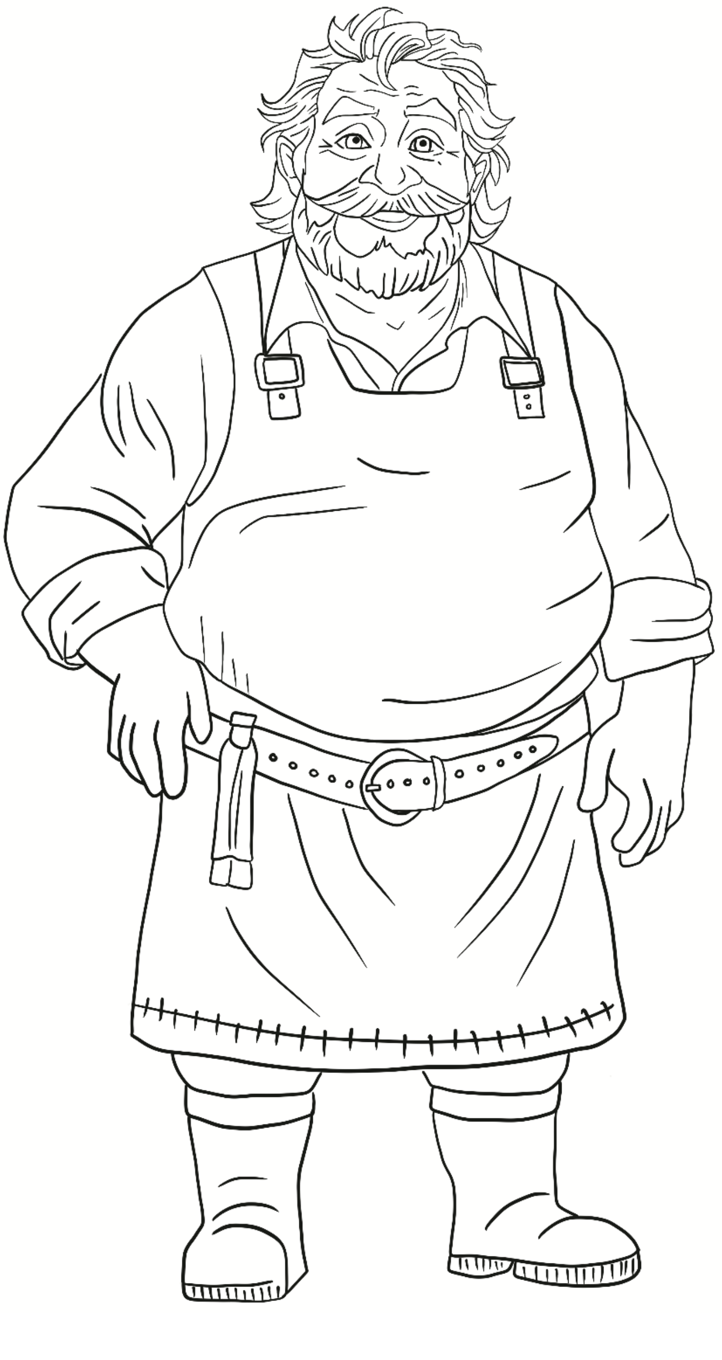

МАЧКАТА

ПИНОКИО

ШТУРЕЦОТ

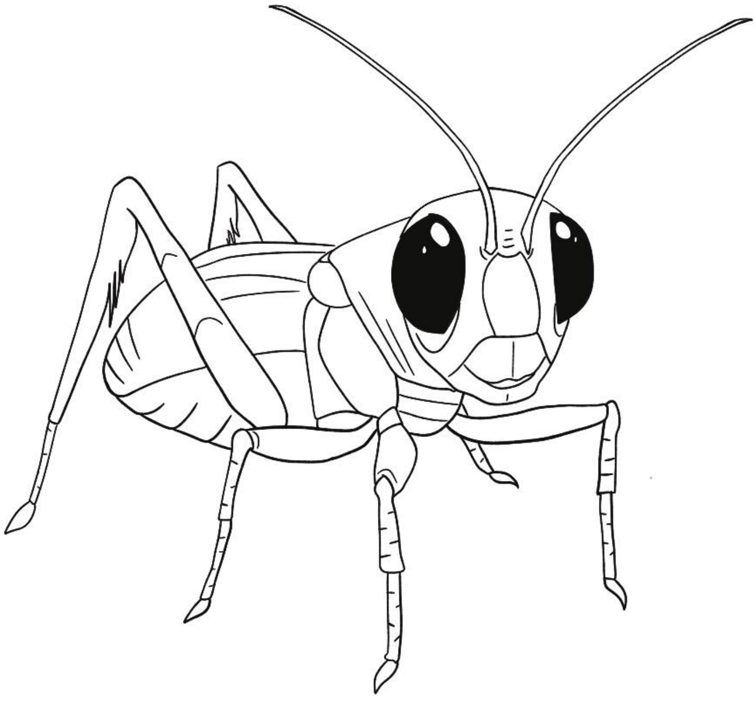

САМОВИЛАТА

Овој едукативен материјал е изработен со финансиска поддршка на Европската унија и на Советот на Европа. Неговата содржина е единствена одговорност на автор(ите). Изразените ставови во никој случај не може да се сметаат дека го одразуваат официјалното мислење на Европската унија или на Советот на Европа.

Земјите членки на Европската Унија одлучија да ги поврзат своите знаења, ресурси и судбини. Заедно тие изградија зона на стабилност, демократија и одржлив развој, истовремено одржувајќи ја културната разновидност, толеранцијата и индивидуалните слободи. Европската Унија се залага за споделување на своите постигнувања и вредности со држави и народи и надвор од нејзините граници.

www.europa.eu

Советот на Европа е водечка организација за човековите права на континентот. Тој има 46 држави членки, вклучувајќи ги сите членки на Европската унија. Сите држави членки на Советот на Европа ја потпишаа Европската конвенција за човекови права, која претставува меѓународен договор за заштита на човековите права, демократијата и владеењето на правото. Европскиот суд за човекови права ја следи примената на оваа конвенцијата од страна на државите членки.

www.coe.int

MKD

Кофинансиран од Европската Унија

ЕВРОПСКА УНИЈА

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Кофинансиран и имплементиран од Советот на Европа